

Allergisk rinokonjunktivit – inför pollensäsongen

Monica Arvidsson

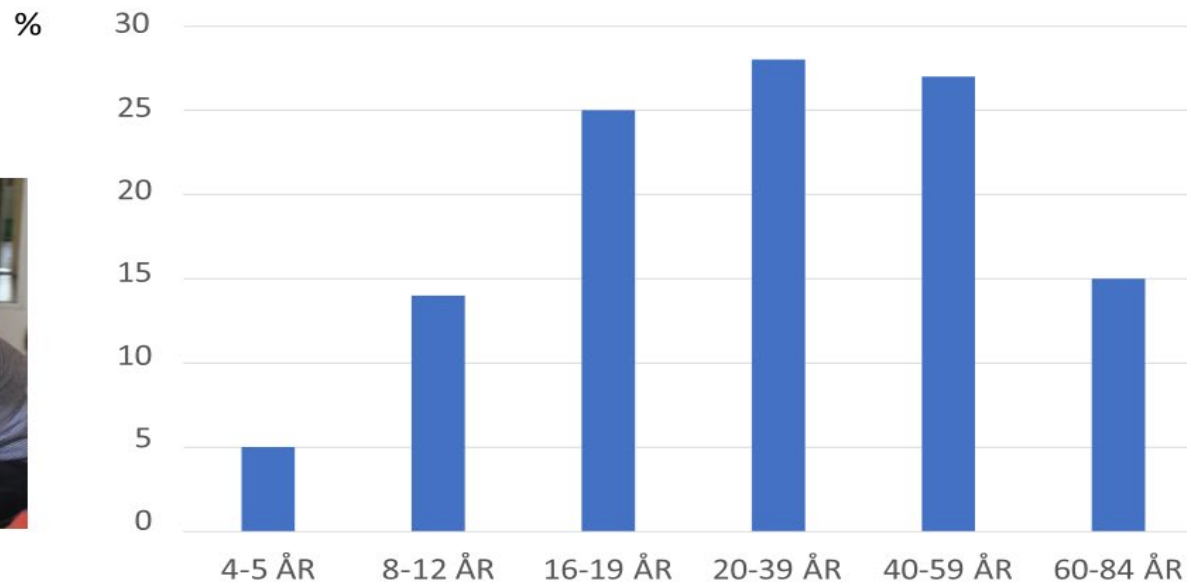
Överläkare

Allergisektionen

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

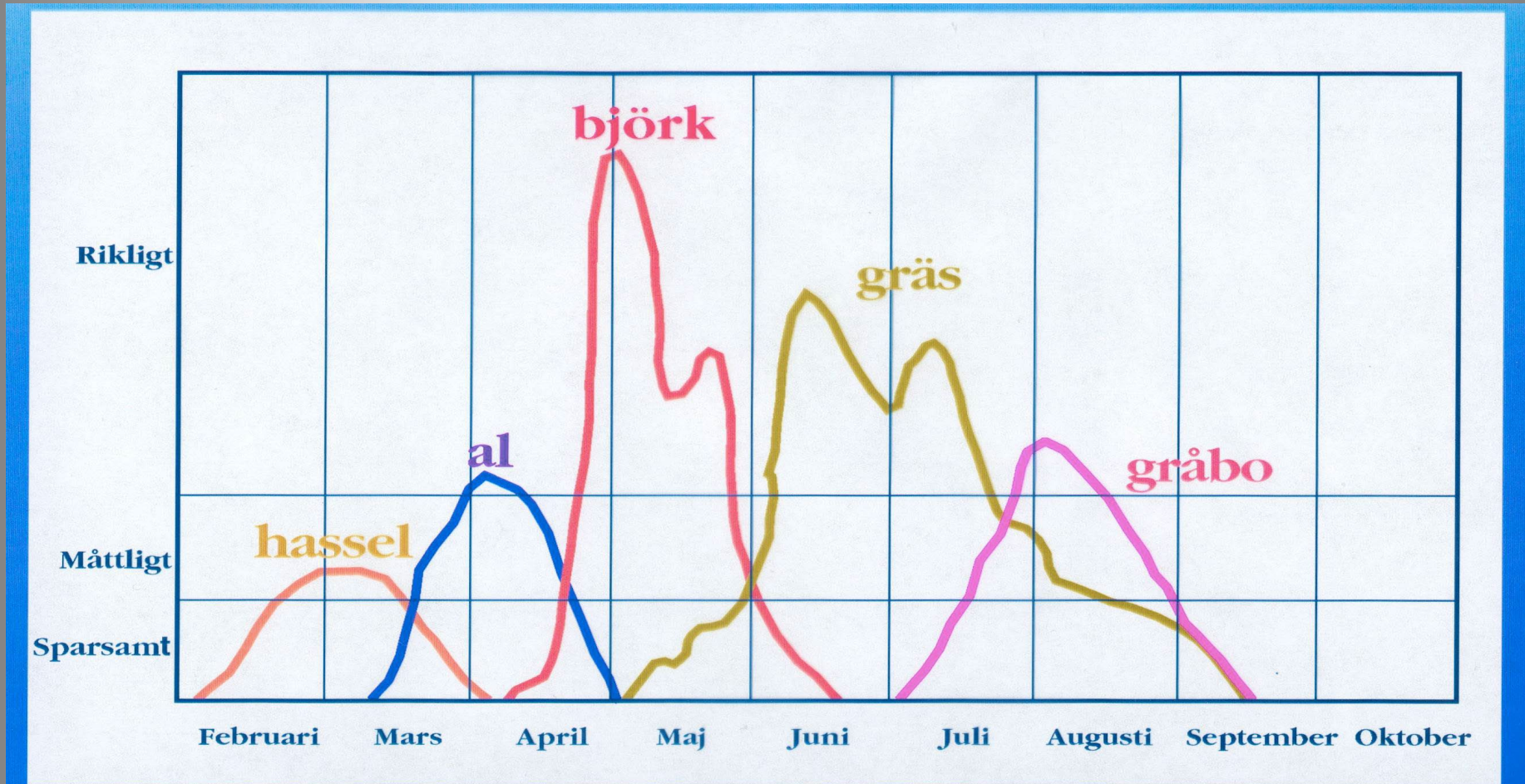
Inga jävshöförhållanden att deklarerera

Uppskattning av förekomsten i relation till ålder ALLERGISK RINIT I SVERIGE

Sammanställning (opubl) baserat på: Miljöhälsorapport 2021,
Folkhälsomyndigheten, BMHE 03, BMHE 11, BMHE 19
Miljöhälsorapport 2017, Folkhälsomyndigheten, MHE 99, MHE 07, MHE 15
BAMSE, WSAS, OLIN

Pollenallergi

Källa: S-O Strandhede

pollensäsongen

Co-morbiditet

Astma

Vid allergisk rinit

- Majoriteten har bronkiell hyperreaktivitet
- 25-30 % har **astma** (19-38%)
- Ibland inte helt uppenbara symtom...

*BAMSE-kohorten
Licari A; The nose and the lung, 2017*

Vid astma

- 60-80 % har symtom från näsa/bihålor
- De med allergisk rinit har sämre astmakontroll

*De Groot, Thorax 2013
Crystal-Peters, JACI 2002
Delieu, Allergy 2014
Lohia S, Allergy 2014
Kessel, PAI 2008*

Satsa på att förebygga

Satsa på förebyggande behandling dvs hindra allergisymptomen att bryta ut om möjligt

Rådgivning angående medicinering helst innan allergisäsongen

Svårighetsgradering

Lindrig:

Om symptomen inte påverkar dagliga aktiviteter, skolarbete, studier, yrkesarbete eller fritidsaktiviteter

Måttlig/svår:

Om symptomen påverkar dagliga aktiviteter, skolarbete, studier, yrkesarbete eller fritidsaktiviteter

Värdering symptom och läkemedelseffekt

Symptom

0 = inga

1 = lindriga

2 = måttliga

3 = svåra

Läkemedelseffekt

0 = ingen effekt

1 = dålig

2 = måttlig

3 = god

Symptom

Fråga patienten angående dessa symptom och gradera svårighetsgrad:

Nysningar/rinnande näsa/nästäppa/klåda i näsan 0-3

Ögonsymptom 0-3

(ögonklåda/ökat tårflöde/rodnad/svullnad)

Tungandning/hosta/obstruktivitet/astma 0-3

Trötthet/koncentrationssvårighet/sömnstörning 0-3

Allmänsymptom

- trötthet (0-3)
- sjukdomskänsla
- koncentrationssvårigheter 0-3
- irritabilitet, oro
- nedstämdhet
- sömnbesvär (0-3)

Hälsorelaterad Livskvalitet

- Påverkas i nivå med andra kroniska sjukdomar
- Sämre HL om både astma och allergisk rinit
- Nästäppan (störd sömn) är den som ger mest påverkan på livskvalitet
- Påverkan på skola och arbetsliv

Bousquet IAAI 2013, Bousquet Allergy 2008, Brozek JACI 2017, Canonica Allergy 2008, Cardell Prim Care Resp 2016

Behandling

Egenbehandling

Pat med lindriga besvär under kortare perioder kan ofta få tillräcklig hjälp via receptfria mediciner och råd på apoteket eller internet

Ej egenbehandling

Pat med medelsvåra/svåra dagliga besvär, särskilt under längre besvärsperioder, behöver bedömas och få råd genom sjukvården och alltid om de även har astma/nedre luftvägsbesvär

TABELL 1. Terapeutiska effekter på specifika rinitsymtom

	Nysning	Rinnande näsa	Nästappa	Klåda i näsan	Ögon-symtom
● H1-antihistaminer					
Orala	++	++	+	+++	++
Intranasala	++	++	+	++	0
● Kromoner, ögondroppar	0	0	0	0	++
● Kortikosteroider, intranasala	+++	+++	++	++	++
● Antikolinergika, intranasala	0	++	0	0	0
● Antileukotriener, orala	0	+	++	0	++
● Intranasal steroid/antihistamin	+++	+++	+++	+++	+++

Modifierad från Scadding GK, et al. Clin Exp Allergy. 2017;47(7):856-89.

Nasala kombinationsläkemedel

- flutikasonpropionat/azelastin
(Dymista m.flera, patentutgång)
- mometasonfuroat/olopatadin
(Ryaltris, ej patentutgång ännu)

Farmakologisk behandling

	Allergen immunterapi (AIT) Po kortisonkur Kirurgi (vid uttalad nästäppa)
Steg 3	<u>Tilläggsbehandling:</u> Orala antihistaminer Antileukotriener (vid samtidig astma) Ögondroppar Ipratropium (rinnsnuva)
Steg 2	Nasal steroid + nasal antihistamin
Steg 1	Antihistamin oralt eller intranasalt eller nasal steroid

*The European Forum for
Research & Education in
Allergy & Airway Diseases
(EUFOREA),
Rhinology 2020*

Akuta besvär vuxna

Om svårare akuta besvär:

- **Bryt allergin med systemiska steroider tex T Betapred 10 tabl/alt T Prednisolon 30 mg. Kan upprepas 2-3 dagar**
- **Sätt in/styr upp adekvat symptomatisk behandling parallellt**
- **Nässköljning med koksaltlösning kan vara både billigt och bra komplement**

Utredning inför remiss AIT

- Anamnes på typiska symptom under säsong
- Pricktest eller specifikt IgE
- Spirometri om misstänkt astma
- Pat ska ha provat adekvat medicinering inkluderande kombinationsläkemedel med nasal steroid+nasal antihistamin regelbundet under säsong, helst två år i rad
- Eventuell astma ska vara välbehandlad och stabil

Allergen Immunterapi: subkutan eller sublingual

- SLIT
 - Björk, Timotej, Kvalster
- SCIT
 - Björk, Timotej, Kvalster, Katt och Hund
- Effekt kvarstår under år
- Ökad astmakontroll
- Minskad astmautveckling?

Trots optimal lokal och systemisk behandling kvarstående besvär som påverkar dagligt liv, skola, fritid, så som störd nattsömn, samt undvikande av aktivitet och lek.

Holmström Läkartidningen 2023, GINA guidelines 2023,
Valovirta E, et al; GAP Investigators.. JACI. 2018

Behandling - sammanfattning

- **Kort anamnes ang. typ av symptom (nästäppa, klåda, nysningar, rinnande näsa, ögonsymptom, astma/luftrörsretning, allmänsymptom inkluderande sömn) Symptomgradering**
- **Vid medelsvår och svår AR ge kombinationsläkemedel i näsan (2or + 3or)**
- **Börja medicinera strax innan säsong**
- **Medicinera dagligen under säsongen**
- **Informera om att risken för biverkningar av läkemedel är liten och att trötthet beror på allergin, inte på läkemedlen**

Tack för att ni lyssnat!

